

'Duyguyu sözle tutuşturmak'

Nihat Ziyalan'ın Kısa Pantolonlu Sevda adlı öykü kitabı yeniden yayımlandı. Ziyalan'la çalışmasını konuştuk.

□ Adil İZCI

Kısa Pantolonlu Sevda'da, zincirleme ya da zamandizinsel de diyebileceğimiz toplam yedi öykü var. Bunlar kısa bir romana da dönüşebilirdi. Neden öyküyü yeğlediniz?

- Tek bir temayı, açıklıkla veya kapalı olarak işleme tuzağı vardır romanda. Oysa Kısa Pantolonlu Sevda'daki her öykü ayrı bir tema içeriyor: "Yılın Sünnet Düğünü" Adana, sünnet ve kirvelik, "Kısa Pantolonlu Sevda" komşuluk ve dayanışmayla yoksulluğa katlanma, "Ayçelen" kıtlık günlerinde yılbaşı eğlencesi - tom-bala, babaya omuz veren anne, "Yılanlı Kale" babayla se-rüven yaşamak, her derde deva "Kokar Su", kuyrukluyl-dız, "Sabahleyin de Böyle Tökezlenerek Yürümüşüm" se-ferberlikte olan babanın yerine annenin evin direği olması, "Aferin Alacakmışçasına Koşa Koşa Giden Bir Su" okul-dan kaçma heyecanı, "Seyhan Nehri, Bugün Arife Yarın Bayram" bayram çarpıntısı, babayla hamam - namaz, bay-ram yeri... Bir yeni yetmenin hayatı öğrenme merakını bir-birine teyelleşen bu öykülerde, rahmetli İlhan Selçuk'un dediği gibi, "Her erkeğin hayatında bir kısa pantolonlu sevda vardır!"

- Yer, yine Adana... O toprakların mı yoksa sizin anlatı-mınızın mı bir büyüsü olmalı. Neden böyle diyorum: Yok-sulluklar, yoksunluklar arasında süren hayatlar. Yine de bir sıcaklık kucaklıyor insanı. Hani neredeyse özendiriyor öy-

lesi hayatlara. Evet, sizce kaynağı nedir bu sıcaklığın?

- Kurtuluş Savaşı'nın rüzgârı ne mutlu ki çocukluğumda da esiyordu. Yoksulluğun baskısına, insani değerlerle katlanabiliyorduk o zamanlar: Paylaşma, omuz verme, Yahudi ve Ermeni arkadaşlarla sokak, Alevi kirvemim bisikleti, Kürt annemin kardeşleri yani dayılarım, Cumhuriyet Bayramlarındaki fener alayının gazyağı kokan coşkusu... Bun-lara bir de üstüne bastığım Çukurova toprağının elektriğini eklemeliyim. Bakmayı bilen gözler için çok kıymetli bir malzeme. Yoksulluk bana hayatın kırıksıklıklarını, edebiyat fırçasıyla boyamasını aşıladı. Yazdıklarımla nasıl hayata bağlanıyorsam, okuyanın da bağlanmasını amaçlarım. Var-sa sıcaklık, bundan kaynaklanıyor.

- Bana göre, töre öyküleri diyemeyiz bunlara. Bununla birlikte bir zamanların törelerine, gelenek ve göreneklerine de tanık oluyoruz. Bu yönüyle de önemli buldum öykülerinizi. Nicesi yitti gitti ama bir bölümü öykülerinizde soluk alıp veriyor. Bana kendiliğinden gibi geldi. O hayatları anlatırken onlar da doğallıkla yerini buldu sanırım. Bu törele-rin, gelenek göreneklerin özellikle yer almasını öngördü-nüz mü?

- Törelerle, geleneğin ve göreneklerin özellikle yer alma-sını öngörünce, edebiyat bunu kusar. O başka bir şey olur. Bir yaşam biçiminin duygu titreşimlerini sözcüklerle tutuş-turmaya çalıştım. Duyguyu sözcükle tutuşturmak! Yazdık-larımda bunu becerme gayreti vardır.

- Biraz da bunlardan söz edelim: Eski hayatların kendine özgülüğü daha belirgindi bana kalırsa. O kendine özgülü-ğü artık - yer yer de olsa - yitirdik demek mümkün. Günü-müzde kentlerin yeni kesimleri, oralardaki hayatlar bir tek-düzeliğe, hatta tektipliliğe kayıyor gibi. Mekanlar, ortam-lar, hatta günlük dile kadar bir daralma, bir tekdüzelik söz

konusu. Standart olan, toplumun önemli bir bölümüne yetiyor da artıyor gibi. Öykülerini-zin mekanlarından biri olan "Dingin Avlu-su"nun bugün de olmasını bekleyemeyiz ama o avlunun büyüttüğü türden ruhları yitirmememiz gerekirdi. Sizin diyecekleriniz nedir bu konuda?

- Kısa Pantolonlu Sevda'daki öykülerin ana mekanı olan Dingin Avlusu, başta söylediğim

gibi Kurtuluş Savaşı'nın rüzgârıyla soluk alıp veriyordu. Paylaşan, omuz veren, etnik kökene bakmadan dostluğa kucak açan, bayrağının ve toprağının kıymetini bilen insan-lar... Daha sonra iktidar olan sağcı partiler, hızla Atatürk İlkeleri'ne dirsek çevirip insanımızı tüketim toplumunun insanı olarak biçimlendirilme gayretine düştüler. Atatürk İlkeleri geliştirilip bir sentez oluşturulsaydı, birey olma öz-gürlüğünü çoktan kazanırdık.

- Büyümenin sancıları var bir de. Derken ilk sevda. Zaten kitabın adı da bundan dolayı "Kısa Pantolonlu Sevda" ya! O günlerdeki hallerinizi, ruh hallerinizi de pek güzel anlatı-yorsunuz. Hepsi anımsama mı, kurgu da var mı arada?

- Gerçeğin aktarılması yaratıcı yazının değil gazeteciliğin ilgi alanına girer. Ham gerçeğin sözcüklerle tutuşturulması, yani kurmaca benim yolumdur. Anılar bir çıkış noktasıdır elbette. Teneffüste benden beş kuruş isteyen "Ayçelen" bir kuyruklu yıldızdır öykülerim için.

- Öykülerin rengini biraz da onca yerel sözcük ve deyim-leri kullanmanızdan aldığını söyleyebilirim kendi payıma. Hepsinin anlamı, kitabın sonundaki "sözlük" bölümünde var. İyi bir uygulama... Bu bağlamda bu konuya da değine-ceğim. Diyelim "reyhan..." Herhangi bir yapıtta göz önün-de bir bitki olarak canlanıyorsa, sizde o bitki kokuyor da. Bu elbette bir ustalık. Gizi, yolu yöntemi nedir bunun?

- Editörüm Müren Beykan'a aittir "sözlük" bölümü. Gö-rünce çok sevdim. Öykülerimin anlaşılmasına katkı sağla-yan akıllı bir ekleme. "Sözlük" yol gösterici olmuş. Evet reyhan bir bitkidir. Siz şairsiniz aynı zamanda, bilirsiniz. Reyhanı sözcükle tüfelemesini bilerseniz kokar. Dedim ya: Duyguyu sözcükle tutuşturmak!

Kısa Pantolonlu Sevda/ Nihat Ziyalan/ Günışığı Kitaplığı/ 128 s.